

Én és az irodalom

VISSZHANG - LXVI. évfolyam, 23. szám, 2022. június 10.

Az átmenet állomásait a jelenből nehezen érzékeltük, de mostanra már egészen biztosan kijelenthetjük, hogy az irodalmat is megfertőzte és most épp a lábáról ledönteni készül az a vírus, amely jó pár éve a média testéből szabadult el. A hagyományos ágensek után a social mediában talált gazdatestre, ahol gyorsan mutálódott, virulenciája mára már ellenállhatatlan.

Hogy mi ez a vírus? Nos, valami olyasmi, mint a nagyközönség pillanatnyi figyelmének a kielégítése, valamint mindaz, ami ebből következik.

Elmondom röviden a történetemet. Első köteteim megjelenése környékén némi rátartással úgy döntöttem, ebből én kimaradok. Vagyis nem érdekel, hány példányban fogy a legújabb könyvem. Nem érdekel, kik kapják a díjakat, és hogy én miért nem kapom meg őket. Nem érdekel, hívnak-e szerepelni, vagy sem. Csakis az érdekel, hogy az a kurva mondat stimmeljen.

Aztán elteltek az évek, egy bő évtized, és arra eszméltem, hogy mindent lekéstem. Aki felszállt a vonatra, az eljutott valahová, aki nem, az meg hoppon maradt, és legfeljebb gúnyolódhat azokon, akik vonatra szálltak. Én is ilyen vagyok. Hoppon ácsingózom az üres állomáson.

Miről is van szó?

Már nagyon sok éve a *Facebook* volt a legfőbb kommunikációs felület, mire feladtam elveimet és létrehoztam egy profilt. Sok-sok éven át nem jártam el társaságokba (azokba a társaságokba, amelyeket korábban sűrűn látogattam). Munkáimban – legyenek bármilyenek is – soha nem voltam hajlandó kompromisszumokat kötni, például divatos vagy aktuális témák közérthető prezentálásával. Nem próbáltam jóban lenni kuratóriumi tagokkal, viszont egyikről-másikról párszor kifejtettem sommás véleményemet.

És most itt van ez a gazzal benőtt, elhagyatott állomás, talán már forgalma sincs. Itt állok egyedül. Megjelent a hetedik kötetem, amely egyúttal a negyedik regényem. Harminchat éves múltam. Épp befejezés előtt a nyolcadik könyvem, egy újabb esszékötet. A megjelenéseket egy-két halk szakmai igenlés követi, egy-egy váll-lapogatás. Néhány „csak így tovább!” Kész, itt a vége. Ha fejtetőre állok, akkor sem jutok ennél tovább. Külön öröm, hogy a kritikák pár éve legalább a „fiatal szerző” szókapcsolatot elhagyták. Végül is egy életművet már letettem az asztalra. Na jó, azt a nyolcadikat még befejezem. Az úgy akkor már hatvanéves fejjel sem lenne *oly* kevés. Utána, gondolom, már el is patkolhatok. Sőt már azt is megtehetem, hogy nem patkolok el. Hiszen ugyanannyira nem fogják elővenni a szövegeimet éltemben, mint holtomban. Ilyenkor jön az abbaahagyás, nem igaz? Az sokkal véglegesebb és végletesebb, mint a patkó.

Persze az igazán nagy gond, hogy a szakma is meghalt vagy kimúlóban van. Az a néhány folyóirat, ami még létezik, ugyan még közöl kritikákat, de tegye mindenki a szívére a kezét! Ki olvassa ezeket? Vagy meztelenül kell végigszaladni a körúton, vagy politizálni, vagy kiscicás képeket posztolni az *Instán*. Ja igen, és a sütőből frissen előbújó nagymamareceptjétdicsérő buktát. Esetleg néha zenészként sem árt színpadra állni. Ehhez már a mesekönyv is kevés. Berobban az elsőkötetes, a drogos csávó, a szép arcú leány, és kész. Abban az évben övé a kizárólagos figyelem. 10×, 100× annyi könyvet ad el, mint én. Egy darabig persze ropogtathatom a fogaim között, hogy bezzeg a szerzői integritás, de ezt – ma már pontosan látom és értem – vígan összezsíppenthetem a két ujjam közé, és felhelyezhetem.

Már nem aktívak a tíz éve még jelentős kritikusok sem. Ez így persze nem teljesen igaz. Időnként még megsuhogtatják a tollukat, de nemigen akad, aki elolvasná sziporkáikat. Valójában a véleményformálók helyét is átvették a hírességek. A tótumfaktum ma az az illető, aki a celebeket csinálja. Ez az egyik nagy trükkje a jelenkornak. Az újságírók és riporterek korában élünk. A kérdés, kit hív el holnap a műsorába. Kinek a fejére helyezi a csillogó bizsukoronát? Bizony, tőlük függ az irodalom is.

A kérdés, hogy az adott szerző futballozik-e. Esetleg közkedvelt humorista-e. Hadakozik a konzervatívokkal a hetilapok hasábjain? Vagy hangosan óbégat, esetleg fenyegetőzik a social media felületein, ha nem tetszik neki a kurátorok döntése. Kiáll-e a női egyenjogúságért, és van határozott véleménye a rák ellenszeréről, valamint a droghasználókról, a magyar rögválóságról, a szegénységről és a gazdagságról? Lehetőleg olyan vélemény, amely kettő mondatban jól összefoglalható. Ha több, az sok.

A szakma fertőzöttségét mutatja az a tendencia, hogy az aktuális celebritásoknak ítélik a szakmai vagy félszakmai díjakat is. Talán félnek a kurátorok? Hol van az a szenvedély, amelyik az újat, az ismeretlent akarja megtalálni, felmutatni a közönség számára? Milyen jellem- és lélekállapot következménye, hogy ugyanazt a három költőt hívják tíz éve mindenhová fejen állva gitározni?

Tudom, hogy keserűségemben nem vagyok egyedül. Sőt talán néhány kivételtől eltekintve a legtöbben osztoznak benne. Vannak nemzedéktársaim, akik időközben már ott is hagyták a pályát. Ez pedig rendkívül keserű. Még keserűbb, hogy nincs, aki elmorzsolna értük egy könnyet. Hiszen itt – kérem szépen! – súlyos veszteség történt. Az ő kihullásuk pedig nem kevesebbbről, a nagy egész totális enyészetéről szól. Lassan ugyanis nem marad semmi a szakmánkból. Abból, ami azzal a kurva mondattal vesződne.